

***Archival Science* 20, br. 1, 2, 3 i 4 (2020).**

Prvi broj časopisa *Archival Science* iz 2020. donosi pet izvornih znanstvenih članaka i jednu korekciju članka iz prethodnoga izdanja.

“Problems with records and recordkeeping practices are not confined to the past“: A challenge from the Royal Commission into Institutional Responses to Child Sexual Abuse naslov je rada Franka Goldinga iz Australijske sveučilišne federacije (Kensington, Victoria, Australia), koji opisuje i analizira kampanju zajednice Care Leaver oko aktivnosti protiv zlostavljanja djece. Rad želi pokazati da, iako je od vlade formirano Kraljevsko povjerenstvo za institucionalne odgovore na seksualno zlostavljanje djece razočaralo mnoge osobe koje su kao djeca ostale bez obiteljske skrbi, kao i stručnjake koji su se tom problematikom bavili – najviše zbog njezina uskoga fokusa samo na seksualno zlostavljanje – njezina kvalitetna evidencijska ostavština na kraju je mnoge iznenadila pomicanjem opsega izvan svoje uske nadležnosti. Naime, pitanja koja se odnose na evidencije i načine njihova vođenja izvorno nisu bila istaknuti dio mandata Komisije, ali su se pojavila kao jedno od presudnih pitanja koja utječu na kvalitetu iskustava djece izvan obiteljske skrbi. Ta je činjenica stvorila novi kontekst u kojem zagovornici zaštite djece, akademici i drugi stručnjaci imaju kvalitetnu podlogu za zajednički rad na unaprjeđivanju novih oblika izvan obiteljske skrbi, kao i o njima vođenih obuhvatnih evidencija.

Drugi rad u ovom broju, naslova *Decolonizing recordkeeping and archival praxis in childhood out-of-home Care and indigenous archival collections*, koji potpisuje brojna ekipa autora (Sue McKemmish, Jane Bone, Joanne Evans, Frank Golding, Antonina Lewis, Gregory Rolan, Kirsten Thorpe i Jacqueline Wilson), govori o ciljevima i zaključcima dvaju istraživačkih projekata – Oblikovanje zapisa do šticanja prava te Arhiviranje autohtonoga i kulturalna sigurnost – s posebnim osvrtom na činjenicu da su trenutačni australski sustavi zaštite djece i arhivska praksa u upravljanju pripadajućom dokumentacijom neizbrisivo oblikovani kolonizacijom i njezinom ostavštinom. Autori dapače tvrde da klasični hetero-patrijarhalni, seksistički i rasistički kolonijalni konstrukti „dječje dobrobiti“, „zanemarenoga i kriminalu sklonoga djeteta“ i „autohtonih“, i dalje postoje te se i danas formiraju u obliku i sadržaju zapisa i evidencija, kao i u načelima i vrijednostima koji su u arhivske sustave ugrađeni. Primjećuju nadalje da je primarna svrha vođenja evidencija u kolonijalno doba bila osigurati kritičnu infrastrukturu koja je omogućavala imperijalnu kontrolu i eksploataciju. Slijedom toga, ukazuje se na potrebu da se cijeli sustav vođenja evidencija i arhiviranja dekolonizira, kako bi i taj dio postupanja imao ulogu i u ukupnoj dekolonizaciji izvan obiteljske skrbi za djecu koja su pripadnici autohtonih australskih naroda.

Sljedeći je članak pod naslovom *The flexibility of the records continuum model: A response to Michael Karabinos’ “in the shadow of the continuum“* zapravo refleksija Viviane Frings Hessami na članak Michaela Karabinosa. U članku pod

naslovom *U sjeni kontinuuma: Testiranje modela kontinuuma zapisa na zbirci Preseljeni zapisi Ureda za inozemstvo i Commonwealth*, objavljenoga 2018. u časopisu *Archival Science*, Michael Karabinos tvrdi da se model kontinuuma ne može primijeniti kad je riječ o zapisima koji su nedostupni za javnost te da su otvorenost i dostupnost ključni za funkcionalnost modela. On stoga predlaže pristup “kontinuumu u sjeni”. Frings Hessami pak vjeruje da se Karabinosova analiza temelji na nerazumijevanju opsega modela kontinuuma zapisa. Ipak, i sama predlaže svojevrsni alternativni način mapiranja preseljenih arhiva na model kontinuuma zapisa, što bi naglasilo važna pitanja u vezi s vlasništvom nad arhivima i načinom na koji se njima upravlja i koristi.

Epistemologies of the archive: toward a critique of archival reason članak je Jasona Lustiga, koji istražuje epistemološke osnove za raspravu o prirodi arhivskih istraživanja i prakse, te tvrdi da nam rakurs povijesne epistemologije pomaže bolje razumjeti takozvani “arhivski zaokret”, kao i kontinuirano zanimanje javnosti za arhivsko gradivo. Praćenje uspona “znanstvene” povijesti u 19. stoljeću te (tada) moderne arhivske prakse, na način kako je artikulirana u arhivskim priručnicima s početka 20. stoljeća, nudi logični slijed ustanovljavanja načela poput provenijencije i poštivanja fonda (stvaratelja), kao dio sveobuhvatne, iako obično neizgovorene epistemologije ukorijenjene u intelektualnom projektu njemačkoga filozofa Wilhelma Diltheya. Nastavno na to, sugerira kako je rekonceptualizacija arhivske struke i znanosti kroz takozvani “arhivski zaokret” u post-kustodijalnoj eri arhivske prakse pomak koji nije bio samo metodološkoga, nego i epistemološkoga karaktera.

Shelly Black propituje uklanja li priroda digitalnih arhivskih zbirki u nekoj mjeri ili potpuno potrebu arhivskoga vrednovanja. U članku *The implications of digital collection takedown requests on archival appraisal* razmatra na koji način zakonodavstvo na području zaštite osobnih podataka – sada već međunarodnoga karaktera – utječe na rad arhivista, napose na području vrednovanja gradiva. Mrežne digitalne zbirke čine zapise lakše dostupnima istraživačima i široj javnosti, ali jednako tako omogućuju i širenje šticećenih privatnih, osjetljivih podataka. Poznato je kako je Europska unija 2018. donijela Opću uredbu o zaštiti osobnih podataka, koja je u zakonodavstvo uključila i načelo prava na zaborav (*Right to be Forgotten*, RTBF). Građanima EU to pravo omogućuje da putem Interneta zatraže redakciju svojih osobnih podataka, stoga bi arhivisti trebali biti svjesni mogućnosti zaprimanja sve brojnijih zahtjeva za uklanjanjem digitalnih zbirki, ili pojedinih njihovih dijelova. Članak istražuje kako navedeni eventualni zahtjevi za uklanjanjem, kao i općenito stajalište zagovornika i/ili kritičara RTBF-a, utječu na teoriju i praksu vrednovanja zapisa.

I drugi broj ovoga sveska sadrži 5 izvornih znanstvenih članaka i jednu korekciju.

Amelia Acker i Adam Kreisberg u članku *Social media data archives in an API-driven world* propituju implikacije dugoročnoga očuvanja sučelja množine

društvenih mreža kojima trenutačno upravljaju različite mrežne aplikacije (API), odnosno propituju na koji način navedeno korespondira s postojećim modelima arhivâ i do sada razvijenim konceptima digitalnih repozitorija. Pri tom se postavlja pitanje i mogućih profila API korisnika, različito motiviranih za pristup podacima s društvenih medija, te se razmatra kako se ti korisnici odnose prema načelima digitalnoga očuvanja. Rad propituje i na koji način politike određenih platformi uređuju i utječu na režim pristupa, čime potencijalno stvaraju probleme arhivistima koji nastoje omogućiti dugotrajno očuvanje, ali i uravnotežen pristup sačuvanim podacima pobiranim s platformi društvenih medija. Autori zaključuju kako bi arhivisti tomu problemu trebali pristupiti s više pažnje, s obzirom na važnu ulogu koju te platforme imaju u pobiranju, a u konačnici i odražavanju suvremene digitalne kulture.

Drugi članak pod naslovom *Participatory description: decolonizing descriptive methodologies in archives*, autorice Lauren Haberstock, nada se uvesti i potaknuti raspravu o participativnom opisu. Kako zajednica izvorno opisuje svoje zapise? Kako se u arhivskom opisu mogu dopustiti nijanse drugoga jezika? Arhivski opis služi za stvaranje pristupnih točaka za korisnike, ali arhivisti se moraju pitati za koje korisnike. Ovaj rad nastoji ispitati postojeće stanje arhivskoga opisa te dati preporuke za područja u kojima bi se mogle primjenjivati određene metode dekolonizacije, kako bi se na bolji način riješile nijansirane potrebe multikulturnih i uključivih arhiva te arhiva zajednica. Članak je opremljen detaljnim pregledom literature kako bi se utvrdili trenutačni dosezi arhivskoga opisa. Kao korak dalje raspravlja se i ispituje o raznim metodama dekolonizacije, s ciljem uspostavljanja metode kojom opis može postati participativniji. Na kraju su predstavljeni neki primjeri arhivâ u kojima su poduzeti naponi oko uključivosti, kako bi bili uspostavljeni modeli iz kojih drugi arhivi mogu crpiti inspiraciju za vlastito postupanje.

Tessa Hauswedell, Julianne Nyhan, M. H. Beals, Melissa Terras i Emily Bell autori su rada naslova *Of global reach yet of situated contexts: An examination of the implicit and explicit selection criteria that shape digital archives of historical newspapers*. U svojem članku naglašavaju kako se stručna i znanstvena literatura općenito bavi postupcima, okolnostima i motivacijama koje utječu na stvaranje arhivskih zbirki, a koja se pitanja sve češće postavljaju i digitalnim arhivama. U radu se ispituje složena interakcija institucionalnih, intelektualnih, ekonomskih, tehničkih, praktičnih i socijalnih čimbenika koji su utjecali na odluke o uključivanju ili isključivanju digitaliziranih novina u digitalne repozitorije. Autori smatraju da spoznaje o navedenim čimbenicima pridonose razumijevanju konteksta nastajanja navedenih zbirki, odnosno razumijevanju kriterija koji općenito oblikuju dubinu i opseg digitalnoga kulturnoga nasljeđa.

Rural archives in China over the past 40 years članak je autorice Tianjiao Qi, a rad izvještava o rezultatima kvalitativne studije koja istražuje nedovoljno proučavanu povijest kineskih ruralnih arhiva u proteklih 40 godina. Primjenju-

jući pristup kombiniranih metodâ, koje se sastoje od pregleda literature, analize web stranica i arhivskoga gradiva te terenskoga istraživanja, kako bi se ispitale dokumentacijske cjeline i zbirke koje se odnose na seoske administracije, odnosno na ruralne zajednice općenito, ova studija pokušava razviti sveobuhvatno razumijevanje povijesti, statusa i budućnosti zapisa o kineskom selu. Autorica zaključno predlaže mrežni okvir kao mogućnost za rješavanje problema zapisa o selu te poboljšanje stanja ruralnih arhiva radi promicanje arhiviranja i očuvanja ruralnoga pamćenja.

Michael Karabinos u članku *Acknowledging the shadows* osvrće se na osvrt Viviane Frings Hessami na njegov prvotni članak, skraćenoga naslova (i merituma) *In the shadow of the continuum*. Karabinos odgovara Frings-Hessami navođenjem dodatne literature o kontinuumu zapisa, koja opovrgava neke od njezinih postavki. Prolazeći kroz njezine glavne argumente protiv njegove ideje o sjeni kontinuumu, i dalje ukazuje na nedostatke u modelu kontinuumu zapisa.

Slijedi korekcija članka *Decolonizing recordkeeping and archival praxis in childhood out-of-home Care and indigenous archival collections* iz prethodnoga broja ovoga sveska.

Treći broj sveska 20 sadrži također 5 izvornih znanstvenih članaka i dvije korekcije.

Charles Jeurgens i Michael Karabinos pišu o paradoksima zaštite kolonijalne memorije u članku istoimenog naslova (*Paradoxes of curating colonial memory*). Konstatiraju kako je protekloga desetljeća poduzeto mnogo inicijativa za digitalizaciju kolonijalnoga arhivskoga nasljeđa, a u ovom radu konkretno analiziraju nizozemsku politiku i niz nizozemskih inicijativa na tom polju, s ciljem pronalaska odgovora na središnje pitanje: Je li digitalizacija kolonijalnoga arhivskoga nasljeđa optimalna za dekolonizaciju tih arhiva? Čini se da je težnja za dekolonizacijom kolonijalnoga nasljeđa u srži paradoksalna, jer u tadašnjim dokumentacijskim sustavima postoji nešto urođeno kolonijalno, što se ne može, a zapravo i ne bi smjelo ukloniti. Ipak, digitalizacija omogućava stvaranje nove infrastrukture i novih evidencija koje su u stanju oblikovati nova sučelja za korištenje dokumenata stvorenih u prošlosti. Inspirirani perspektivom trećega (virtualnoga) prostora i koncepta (de)kolonizacije, autori istražuju mogućnosti razvoja arhivske infrastrukture koja će pridonijeti dekolonizaciji arhivskoga nasljeđa u smislu ponude koncepta višeglasja, višestruke zastupljenosti i provenijencije.

Ten years of Archival Education and Research Institutes (AERI): A snapshot of scholarship članak je dvoje eminentnih autora s područja arhivistike i upravljanja zapisima (Heather A. Soyka i Eliot Wilczek). Rad opisuje projekt koji je metodom ankete prikupio i ispitao podatke o višekratnoj uporabi dostupnih sažetaka prezentacija sa skupova AERI konzorcija od 2009. do 2018. godine. Konzorcij su činile sljedeće sastavnice: Simmons College, University of California, University of Maryland, University of Michigan, University of North Caro-

lina, University of Oklahoma, University of Pittsburgh, University of Texas, University of Wisconsin. Autori opisuju metode, postupke i izazove koje su susretali tijekom projekta, kao i rasprave o trendovima, obrascima i temama koje su se pojavljivale na skupovima protekloga desetljeća. Utvrdili su na kraju potrebu za razvojem održive infrastrukture koja će sačuvati evidenciju AERI-a, te njegov utjecaj na arhivsku struku, znanost i obrazovanje.

Članak *The regulation of archives and society's memory: the case of Israel*, čiji su autori Noam Tiroshi i Amit M. Schejter, bavi se pravnim i regulatornim ukazima koji se primjenjuju na arhive, napose na vrijednost arhivskoga gradiva. Studija slučaja u središtu ovoga članka raspravlja o odredbama izraelskih zakona koje se odnose na arhive. Analizira ih kroz novu teorijsku perspektivu koja javne posjednike informacija vidi kao medijatore koji sudjeluju u stvaranju i održavanju sjećanja društva. Razmatrajući politike djelovanja arhivâ, analizirani su zakonski zahtjevi za javne i za privatne arhive, kriteriji po kojima se definira "arhivsko gradivo", ravnoteža između prava na slobodu podataka i drugih prava, poput privatnosti, pravila u vezi s izlučivanjem zapisa i obvezama pri odabiru evidencijskih sustava, pitajući se kako ti zakonski zahtjevi utječu na procese pamćenja. Koristeći tu memorijski usmjerenu analizu, studija otkriva mehanizme kojima zakoni i propisi utječu na "socijalno pamćenje".

Carolín Huang u članku naslova *Dwelling on the "anarchival": Archives as indexes of loss and absence* piše o "nearhivskom", odnosno arhivima kao pokazateljima gubitka i odsutnosti. Preispituje ulogu nagona za smrću u Derridinu djelu *Arhivska groznica* u odnosu na suvremenu arhivsku teoriju. Naglasak stavlja na Derridine psihoanalitičke tvrdnje o dualističkoj napetosti između pamćenja i zaborava, te preispituje proklamiranu i neupitnu vjeru u očuvanje memorije. Naglašava kako je u suvremenom društvu sveprisutan poticaj za kulturni oporavak, dok je uloga nagona za smrću u realizaciji i očuvanju zapisa gotovo nepriзнata. Koncept "nearhivskoga", koji aludira na destruktivnu snagu zapisa, aktivnije je prisutan u suvremenoj umjetničkoj praksi nego u arhivskom okruženju. Autorica se nada da će se i u budućnosti nastaviti baviti arhivskom teorijom potpomognuto humanističkim znanostima, primjenom kritičke teorije i analize suvremenoga arhivskoga gradiva. Na taj način smatra da će moći identificirati procese dekonstrukcije, destruktivne, poništavanja i neprikladnosti kao dijela arhivskih postupanja. Smatra da su oni neophodni za promišljanja o potrebi nijansiranijeg pristupa socijalnoj pravdi u arhivskom okruženju.

Open research data, an archival challenge? članak je švedskih autora Charlotte Borgerud i Erika Borglunda, a referira se na odluku švedske vlade da svi rezultati istraživanja u obliku istraživačkih podataka i znanstvenih publikacija financiranih javnim sredstvima trebaju biti dostupni što je više moguće (Direktiva o otvorenim podatcima). No Borgerud i Borglund pitaju se jesu li svi uključeni akteri (znanstvene institucije) i sveučilišta spremni zadano i provesti. Važnost otvorenoga pristupa u posljednje je vrijeme u Švedskoj posebno naglašavana.

Ranija istraživanja otkrila su da su prikupljanje i čuvanje podataka o istraživačima i znanstvenim aktivnostima često definirani dvosmislenim pravilima te da nemaju sveobuhvatnu strukturu. Primjerice, arhiviranju se u cijelom istraživačkom procesu ne pridaje dovoljno pažnje, pa istraživači često svoje zapise spremaju na nepostojane platforme. Rad se temelji na metodi intervjua, te je 15 polustrukturiranih intervjua iskorišteno kao primarni izvor podataka za istraživanje provedbe otvorenoga pristupa istraživačkim podacima i znanstvenim publikacijama. Rezultati su pokazali nedostatak koordinacije, resursa i infrastrukture, ali i nedostatak zajedničke dogovorene nomenklature. Također je jedan od općih zaključaka kako upravljanje istraživačkim, odnosno znanstvenim podacima nije bilo dio sveukupne spisovodstvene strategije znanstvenih ustanova. Autori smatraju kako jedno od objašnjenja mogu biti razlike u informacijskoj kulturi među znanstvenicima i arhivistima, te su mišljenja da kod promišljanja o načelima iz Direktive o otvorenim podacima treba uzeti u obzir i teoriju društvenih znanosti te ju kombinirati s arhivskom teorijom.

Pet izvornih znanstvenih članaka čini posljednji broj sveska iz 2020. godine.

Elizabeth Shepherd, Victoria Hoyle, Elizabeth Lomas, Andrew Flinn i Anna Sexton pišu o pozitivnim pomacima prema humanijemu pristupu prilikom rukovanja i upravljanja zapisima koji dokumentiraju postupanja socijalne skrbi o djeci. U 2019. godini u Engleskoj i Walesu bilo je preko 75.000 djece i mladih u tzv. van-kućnoj njezi, a nedavne procjene sugeriraju da je i do pola milijuna Britanaca kao djeca boravilo u državnoj ili privatnoj skrbi, što je oko 1% odrasle populacije. Iako se pojedinačna iskustva izuzetno razlikuju s obzirom na vrijeme i mjesto, ljudi s iskustvom boravka u sustavu skrbi dijele zajedničku svijest o intenzivnom dokumentiranju svojega života od strane socijalnih radnika, odgajatelja, zdravstvenih radnika i pridruženih liječnika. Stvaranjem i uporabom tih evidencija na nacionalnoj razini upravlja kompleksni i fragmentirani regulatorni okvir. Primjerice, prema zakonu Ujedinjenoga Kraljevstva, "spis o skrbi" mora se čuvati najmanje 75 godina, što pretpostavlja dugi rok čuvanja masovnih podataka. Participativni istraživački projekt *Memory – Identity – Rights in Records-Access* (MIRRA, "Sjećanje – identitet – pravo u pristupu zapisima") istraživao je prakse vođenja evidencija i upravljanje zapisima o dječjoj socijalnoj skrbi. Intervjui, fokus grupe i radionice s dionicima identificirali su presudne propuste u stvaranju, korištenju, upravljanju i pristupu zapisima o skrbi, koji nisu uvažavali potrebe i mogućnosti svih dionika sustava. Istraživači projekta MIRRA razvili su participativni pristup rukovanju i upravljanju zapisima usmjeren na čovjeka. Članak daje doprinos i navođenjem brojne literature koja raspravlja o arhivskoj znanosti u okviru područja ljudskih prava i etike, ali i popisom radova brojnih stručnjaka kompetentnih za područje traume.

U radu naslova *Creating value of the past through negotiations in the present: Balancing professional authority with influence of participants* Ina-Maria Jans-

son istražuje kako određeni mrežni forum za participativni arhivski projekt može ponuditi platformu za kontroliranu podjelu “moći” između arhivista i vanjskih sudionika. Uz to, objašnjava kako sudionici utječu na procese, strukturu, pa konačno i na krajnju iskoristivost informacijskoga resursa koji su stvaraju, s naglaskom na reprezentativnost cijele materije, ali i na etičku odgovornost arhivista. Riječ je o participativnom mrežnom projektu za transkripciju naslova *Begravelser 1861–1912*. Utjecaj njegovih sudionika proučavan je promatranjem komunikacije između arhivista i prepisivača, na internetskom forumu kreiranom za raspravu, a ova posljedična studija koristi okvir nadahnut participativnim istraživanjem utemeljenim u zajednici (*community-based participatory research*, CBPR) za analizu komunikacije. Rezultati pokazuju da su sudionici koristili forum kako bi u određenoj mjeri stekli utjecaj na projekt te kako se je na forumu očitovale nekoliko elemenata koje je CBPR već prethodno identificirao: zajednički utjecaj, uzajamni razvoj i uzajamna uporaba. Zaključak je da uporaba CBPR pristupa u participativnim projektima može proizvesti sinergijske učinke povećanoga znanja, ali ujedno i povećane arhivske odgovornosti, zajedno s održivim sudjelovanjem dionika širokoga raspona.

Usability evaluation of an open-source environmental monitoring data dashboard for archivists rad je autorica Monice G. Maceli i Kerry Yu. Ustanove koje pohranjuju kulturno nasljeđe, između ostaloga, bave se i praćenjem podataka o stanju uvjeta pohrane. Navedeno se najčešće obavlja korištenjem uređaja za pohranu mjerenih podataka i osnovnih nadzornih sučelja, kako bi bilo osigurano dugoročno očuvanje zbirki i izbjegnuti štetni uvjeti okoliša, poput visoke temperature ili vlage. Navedena su sučelja popularno sredstvo za učinkovito nadgledanje složenih rezultata velikoga opsega podataka u stvarnom vremenu. Iako se softver otvorenoga koda – u kojem se on može modificirati prema potrebi pojedina i/ili zajednica – u arhivima široko koristi za upravljanje zaštitom, komercijalni sustavi praćenja uvjeta imaju tendenciju biti zatvoreni i nefleksibilni u uporabi. Ova studija istražuje dizajn i ocjenu postojećih sustava, ispitujući uporabljivost i heurističku ocjenu sučelja s arhivskoga vidika. S tim u vezi utvrđeno je nekoliko problema koji zahtijevaju daljnji razvoj i ocjenu, od kojih su neki možda tehnički zahtjevniji nego što je razumno očekivati od uobičajenih kompetencija arhivista. Izneseno je nekoliko prijedloga za buduće smjernice, što uključuje integraciju u postojeće popularne sustave otvorenih izvora koji se trenutačno razvijaju unutar arhivskih zajednica.

Članak *Two archives of the Russian revolution* autorice Vere Kaplan ispituje ulogu povijesnih arhiva u obilježavanju ruske revolucije 1917. godine. Osobito se usredotočuje na dvije konkretne studije slučaja: pokušaj stvaranja Arhiva revolucije u Petrogradu u proljeće-ljeto 1917. i u konkurentski arhivski projekt *Rusija u inozemstvu*, realiziran 1923. među ruskim emigrantima u Pragu. Deklarirani cilj oba projekta bio je prikupljanje dokumenata za buduće povjesničare, ali ni jedan ni drugi nisu bili politički neutralni. Sudionici tih arhivskih projekata

imali su vlastitu viziju revolucije. Kao rezultat toga, sam čin prikupljanja dokumenata zapravo je potaknuo stvaranje različitih, a ponekad i proturječnih narativa o revolucionarnim događajima.

Autorica Carolina Cunill u svojem se radu naslova *Margins of documents, center of power: A case study on the Consejo de Indias' annotated paperwork and the construction of legality in an imperial archive* usredotočuje na niz izvještaja poslanih sa španjolskih prekomorskih teritorija u Novom svijetu Vijeću Indije (Consejo de Indias) u Španjolskoj. Posebna pažnja posvećena je bilješkama koje se pojavljuju na marginama dokumenata, jer one osvjetljavaju funkcioniranje čitavoga niza dužnosnika Vijeća, u smislu tretiranja podataka pristiglih iz Amerike. Autorica ukazuje na to da su bilješke, koje svjedoče o razvrstavanju, sažimanju, ali i povezivanju dokumenata kroz vrijeme i prostor, bile u srži postupka donošenja odluka u španjolskoj monarhiji. Glavni je izazov ovoga istraživanja činjenica da je većina rubnih bilješki bila anonimna te da ih očito nije pisala ista osoba, niti su sve osobe koje su ih pisale imale iste funkcije. Za prevladavanje tih prepreka kombinirana je vizualna, paleografska i tekstualna studija izvora, čiji je cilj bio istražiti veze između inozemnih izvještaja, rubnih napomena i posljednjih kraljevskih dekreta. Pritom je istaknuta paradoksalna priroda arhivskoga gradiva koja svojim postupkom razvrstavanja daje pristup širokomu rasponu dokumenata, a istodobno ih razdvaja, pa čak i teži brisanju veza koje su između njih nekad postojale. Ispitivanje bilješki s margina dokumenata tako je omogućilo da se bolje razumije odnos između arhivskih postupanja (sustava organizacije dokumenata), političke komunikacije i razvoja kraljevskoga zakonodavstva u španjolskoj monarhiji.

Silvija Babić